

Список використаних джерел:

1. Тимошенко В. І. Причини і умови злочинності. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Т. 18 : Кримінологія. Кримінально-виконавче право / редкол. : В. І. Шаkun, В. І. Тимошенко та ін. Харків : Право, 2019. 544 с.
2. Медицький І. Б. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави: дис...канд. юрид. наук: 12.00.08. Івано-Франківськ, 2007. 232 с.
3. Новаков О. С. Кримінологічна характеристика та профілактика злочинів, які вчиняються працівниками міліції у сфері службової діяльності : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2003. 210 с.
4. Ігнатів О. М. Насильницькі злочини, що вчиняються працівниками органів внутрішніх справ України: кримінологічна характеристика, детермінація та попередження : монографія. Харків : Формат Плюс, 2008. 296 с.
5. Савченко А. В., Кришевич О. В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням професійних послуг. Науково-практичний коментар до розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України / за заг. ред. В. І. Шакуна. Київ : Алерта, 2012. 160 с.

Сівак Олександра Вікторівна,

аспірант заочної форми навчання кафедри
кримінального права Національної
академії внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ ЗЕМЛЯМИ ВОДНОГО ФОНДУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

З моменту проголошення України суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою відповідно до Акту проголошення незалежності України від 24.08.1991 року [1]. наша держава постала перед рядом питань, які потребували негайного врегулювання. Прийняття законів та підзаконних нормативних актів стало нагальним питанням, яке потребувало негайного вирішення. Аналізуючи тридцяти річний шлях нашої держави спрямований на вдосконалення та розробку чинного законодавства його приведення у відповідність до міжнародно-правових актів, які були за вказаний період ратифіковані стає очевидним, що Україна показує величезне бажання та готовність до змін та співробітництва у багатьох сферах, у тому числі, у сфері охорони навколишнього середовища. Україна прямо засвідчила свої наміри та обраний шлях розвитку, підписавши ряд конвенцій та Міжнародних угод, втілення положень яких прослідковується в багатьох законодавчих актах, а також у змінах внесених до Кримінального кодексу України, у тому числі, шляхом його доповнення ст. 239-2.

Досліджуючи законодавство США, А. В. Савченко зазначав, що законодавство вказаної країни є важливим оскільки, характеризується стійкою тенденцією до централізації державних функцій федеральним урядом; більшою вагомістю федеральних норм над нормами окремих штатів; наявністю дієвих норм та інститутів, що реципіювані багатьма країнами; криміналізацією суспільно небезпечних діянь, що можуть виявитись і в українському соціумі; детальним формулюванням термінів та понять, які сприяють застосуванню норм кримінального закону; тісним взаємозв'язком між доктриною та судовою практикою; вагомим деструктивним впливом на рівень злочинності в країні [2, с. 1].

У порівнянні з вітчизняним законодавством, законодавство США з охорони навколишнього природного середовища характеризується відсутністю самостійних нормативно правових актів, якими б встановлювалась міра та спосіб покарання за певне екологічне правопорушення. Одночасно, для злочинів проти довкілля характерна ознака територіальності, тобто наявність федеральних злочинів за вчинення яких особа притягується до відповідальності за федеральним законодавством та злочини, настання відповідальності за які передбачається законодавством окремого штату. Якщо ж розглядати питання злочинного посягання на землі водного фонду з точки зору законодавства США, то дане злочинне посягання буде вважатись екологічним федеральним злочином оскільки, шкода заподіяна поверхневому (грунтовому) шару земель водного фонду може спричинити негативні наслідки для декількох штатів через які пролягає водойм.

Каральна політика законодавства США ґрунтується на двох важливих мірах покарання, які застосовуються у випадках вчинення тяжких правопорушень, у тому числі і екологічних. Так, за вчинення на території США злочинного посягання на навколишнє природне середовище особу можуть притягнути до відповідальності у вигляді арешту та/або накласти штраф. Однак, цікавим є той факт, що для законодавства України міра покарання як штраф є більш м'якою або ж додатковою. У свою чергу, в Сполучених штатах Америки штрафи можна розглядати як основну міру покарання оскільки, їх розміри можуть бути доволі вагомими. Такий вид покарання як штраф, стає дієвим інструментом за рахунок ментальності населення США та виконує стримуючу (запобігаючу) функцію щодо вчинення злочинних посягань у тому числі, на природні об'єкти.

Доречним у дослідженні питання законодавства зарубіжних країн буде досвід такої країни як Великобританія. Законодавство Об'єднаного королівства, яке спрямоване на захист навколишнього природного середовища можна поділити на три течії:

1. збереження природи сільської місцевості та доступу до неї;
2. поліпшення умов життя в містах шляхом боротьби із забрудненням атмосферного повітря і вод;
3. державний контроль за землекористуванням [3, с. 66].

Відношення законодавчого органу Великобританії до міри покарання за вчинення екологічних злочинів є дуже подібним до позиції США. Так, при

обранні міри покарання за вчинення екологічного злочину Об'єднане королівство надає перевагу штрафам, що у свою чергу на нашу думку є доволі раціональним. Як зазначає Макрорі Р. в англійському праві не снує фундаментальної юридичної різниці між використанням кримінальних і адміністративних санкцій, і в своєму практичному застосуванні їх сфери часто перетинаються [3, с. 66].

На нашу думку, так званий «економічний» підхід США та Великобританії щодо обрання міри покарання за екологічні злочини у вигляді штрафу та незначного терміну позбавлення волі є правильним і раціональним, а тому має бути взятий нашим законодавцем до уваги при удосконаленні вітчизняного кримінального закону.

На думку В. К. Матвійчук вітчизняне законодавство має перейняти досвід Великобританії та піти їх шляхом поєднавши у карній політиці, щодо охорони навколишнього природного середовища, адміністративну преюдицію, кримінальне покарання та заходи правового виховання [4]. Нині настав час серйозного переосмислення людством ставлення до природи, час об'єднання зусиль народів у боротьбі за врятування біосфери, здійснення регіональних і міжнародних програм подальшого розвитку та виживання, які повинні базуватись на нових політичних і правових засадах та глибоких знаннях [4].

Ефективна міжнародната національна нормотворча діяльність, перейняття позитивного досвіду зарубіжних країн таких як США та Великобританій подальше успішне втілення в життя норм спрямованих на захист навколишнього природного середовища, сприятиме ефективному захисту суспільних відносин в екологічній сфері, у тому числі, й захисту такого природного об'єкту як землі водного фонду.

Проведений аналіз законодавства Великобританії та США вказує на наявність позитивної практики, яка має бути втілена в національному законодавстві, а саме, встановлення для винуватої особи поряд із кримінальною відповідальністю вагомих грошових стягнень за нанесення навколишньому природному середовищу шкоди.

Список використаних джерел:

1. Про проголошення незалежності України : постанова Верховної Ради Української РСР від 24 серп. 1991 р. № 1427-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Савченко А. В. Порівняльний аналіз законодавства України та федерального кримінального законодавства Сполучених Штатів Америки : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 36 с.
3. Трагнюк О. Я., Щокін Ю. В. Деякі проблеми правового регулювання охорони навколишнього середовища у Сполученому Королівстві після Брехіт. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2022. Вип. 71. С. 191–196.
4. Матвійчук В. К. Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : монографія. Київ : Азімут Україна, 2005. 464 с.